

Metcalfa pruinosa

Автор(и): Боряна Катинова, Централна лаборатория по карантина на растенията; М. Лагинова

Дата: 25.01.2019 Брой: 1/2019

Metcalfa pruinosa е цикада от семейство *Flatidae* (Hemiptera, Fulgoromorpha), с произход Северна Америка. През 1979 г. видът е открит в Европа (Северна Италия), което е първото съобщение извън ареала на естествените му местообитания. Глобализацията и увеличеният ръст на търговията, води до установяването на този вид в нови области, като постепенно се разпространява във Франция, Словения, Великобритания, Хърватия, Швейцария, Испания, Чешка Република, Австрия, Сърбия, Черна гора, Гърция, Унгария, Турция, Босна и Херцеговина, Румъния, Русия, Германия и др. Видът е полифаг и в Европа има над 330 вида гостоприемни растения (дървета, храсти и тревисти видове) от 78 ботанически семейства. Освен по горска и паркова растителност, цикадата вреди и по голям брой земеделски култури като лозя, праскови, кайсии, къпини, малини, патладжан.

Биология

Видът зимува като яйца в дървесна тъкан или под кората на дърветата; първите нимфи се откриват на листата и стъблата през май. Общият период на развитие на този етап е средно 42 дни и преминава през пет възрасти от май до септември, при един годишен цикъл. Нимфите са леко сплескани, белезникави, покрити с прахообразен и нишковиден восък. Размери – от 1 мм при първа възраст до 3,3 мм при пета. Отделят восък, много са подвижни и скачат лесно, когато са обезпокоени. Обикновено се намират по долната част на листа. Нимфите са покрити с дълги, восъчни нишки, които ги предпазват. Възрастните екземпляри се среща от юли до октомври, размерите им са 7-9 мм. Много са подвижен, тялото им е тъмно, покрито с бяла или синьо-сива восъчна покривка. Предпочитат хладни, сенчести местообитания и райони с по-висока влажност. Откриват се предимно по връхните разклонения на дърветата и храстите.

Повреди

Силно отделяне на медена роса, предизвикваща появата на чернилни гъби по листата и дръжките, деформиране на младите издънки, отслабване на растението. Поява на бели памукообразни нишки по дължината на връхните клони и листа. В случаи на бързо размножаване на вредителя, растението може да загине.

Контрол

Намножаването на вида и непредприемането на мерки за регулирането му е предпоставка цикадата ***Metcalfa pruinosa*** да се превърне в сериозен неприятел по декоративната и паркова растителност, което да причини значим екологичен и социален проблем, както и да доведе до икономически щети за реколтата по редица земеделски култури, като лозя, праскови и кайсии и други.

Химическата борба срещу ***Metcalfa pruinosa*** не е целесъобразна поради големия брой разнообразни гостоприемни растения, и невъзможността за използването на продукти за растителна защита едновременно при всички тях.

Най-ефективният метод за контролиране на популациите на *M. pruinosa* е биологичния.

Паразитоидът *Neodryinus typhlocybae* (Hymenoptera, Dryinidae) е внесен от Северна Америка в Италия и успешно редуцира популациите на вредителя. *N. typhlocybae* е много ефективен и е специфичен спрямо нимфните стадии на *M. pruinosa*. Добри резултати от приложението на този биоагент срещу *M. pruinosa* са получени в страни като Австрия, Франция, Италия, Словения, Швейцария, Хърватия и Испания.

Ситуацията в България

У нас *M. pruinosa* е установена за първи път през 2004 г. по вносен посадъчен материал от туя. През 2013 г. в ботаническата градина в Балчик е наблюдавано масово размножаване на вида, а през 2015 г. освен в северните части на Черноморския бряг висока численост на цикадата е регистрирана в парковете в Плевен. През последните години видът е установен по паркова растителност, овощни и лозя едновременно в областите: Бургас, Варна, Видин, Враца, Благоевград, Добрич, Кърджали, Плевен, Русе, Стара Загора, Шумен, и Пловдив. Най-сериозни са щети по парковата растителност.

Засегнатите общини, както и Министерство на земеделието и храните, се обръщат към специалистите по растителна защита в Българската агенция по безопасност на храните за оказване на съдействие и за справяне с проблема.

През юли 2016 г. община Варна подаде сигнал до БАБХ за нападение на растителността в Морската градина от инвазивен вид - цикадата *Metcalfa pruinosa*. Това е втора поредна година, в която е констатирано масово нападение от неприятеля в зелените системи на града. Нападнатите дървета са „побелели“ от цикади, листата им са покрити с лепкава медена роса, която се стича около дърветата и образува големи, лепкави петна, които зацапват улици, пейки, храсти и тревиста растителност. Щетите, нанесени от вредната дейност на инвазивния вид, са широко отразени както в пресата, така и в социалните медии.

За ограничаване на числеността на цикадата, по препоръка на инспекторите от ОДБХ Варна, зелените площи в града са третирани с биоцидни продукти. През август беше организирана експедиция във Варна с участие на специалисти от Централната лаборатория по карантина на растенията, БАБХ, учени от ИПАЗР „Н. Пушкин“, СУ „Св. Климент Охридски“ и Университета Витербо, Италия. По време на тази експедиция е установено масово нападение от *M. pruinosa* по голям брой дървесни и тревисти видове в Морската градина, централната пешеходна зона и околните улици. На местата, където са извършени

третирания с биоциди, не е констатиран задоволителен ефект спрямо неприятеля. За справяне с проблема на община Варна е препоръчано внедряване на биоагента *Neodryinus typhlocybae*.

На основание чл. 10 ал. 1 от Закона за защита на растенията, при условията и по реда на Наредба № 14 от 2016 г. за опазване на растенията и растителните продукти от икономически важни вредители (ДВ бр. 77 от 4 октомври 2016 г.), Българската агенция по безопасност на храните започна процедура за включване на биоагента *Neodryinus typhlocybae* в Списъка на биологичните агенти, които могат да се прилагат в Р България.

През 2017 г. община Варна стартира финансирането на пилотен проект за биологична борба с *M. pruinosa*, извършен с подкрепата и под методичния контрол на специалисти на Областна дирекция по безопасност на храните - Варна.

Проектът на Община Варна за биологичен контрол има за цел поддържане на много ниски нива на популацията на *Metcalfa pruinosa* и съвместно съжителство с естествения ѝ „враг“ *Neodryinus typhlocybae*. Контролът ще продължи и през следващите години, като периодично ще бъдат обследвани терените и ще се провежда мониторинг върху развитието на популациите на биоагента и вредителя. В зависимост от резултатите ще бъде разработен план за конкретни действия.

През 2018 г. община София се обърна към БАБХ за оказване на съдействие по проблем вероятно с цикадата *Metcalfa pruinosa* около Борисовата градина. Проведено бе мащабно обследване за вида на цялата територия на община София с участие на експерти от ЦЛКР, инспектори от ОДБХ София град и експерт от дирекция „Зелена система“ в Столична община.

След проведено маршрутно обследване в градската и извънградска част на столицата вредителят е установен в няколко зони в обществени зелени площи, паркове и градини в централната част на града в района на Княжевска градина, Езерото „Ариана“, около и в Борисовата градина, бул. „Цариградско шосе“ и ул. „Цар Иван Асен II“, ул. „Николай В. Гогол“, ул. „Васил Априлов“, ул. „Шейново“, ул. „Кракра“, в района на Докторска градина и Народна библиотека, в ж.к. Дървеница, ж.к. Дианабад и ж.к. Изгрев, ж.к. Орландовци, както и в парковете: Врана, Заимов, и района на Южен парк.

Нападение от цикадата е установено върху следните растителни видове: *Acer campestre*, *Acer palmatum*, *Aesculus hippocastanum*, *Ailanthus altissima*, *Aristolochia sp.*, *Catalpa sp.*, *Cydonia oblonga*, *Cornus spp.*, *Corylus avellana*, *Fraxinus sp.*, *Hedera helix*, *Hibiscus syriacus*, *Ilex sp.*, *Juglans regia*, *Malus domestica*, *Morus spp.*, *Laurocerasus officinalis*, *Lonicera sp.*, *Lygustrum sp.*, *Phytolacca sp.*, *Prunus cerasifera*, *Prunus*

avium, *Platanus occidentalis*, *Quercus sp.*, *Rosa sp.*, *Robinia pseudoacacia*, *Rhododendron sp.*, *Sambucus nigra*, *Spirea sp.*, *Syringa vulgaris*, *Symphoricarpos spp.*, *Tilia parviflora*, *Tilia grandifolia*, *Tagetes sp*, *Ulmus sp.*, *Vitis vinifera*.

Плътноста на нападение е различна в отделните райони. Върху крайпътните дървета и храсти по булевардите симптоми от нападение на вредителя се срещат върху почти всяко растение, както и около водни източници, канали. В парковете по-висока плътност се наблюдава във външните части, откъм главните улици и движението на автомобили, а постепенно във вътрешността намалява.

В заключение можем да кажем, че на територията на община София е констатирана средна степен на нападение от цикадата *Metcalfa pruinosa*, ограничена в централната и източна част на града.

Наложително е вземане на мерки от страна на община София за ограничаване разпространението на неприятеля, тъй като при благоприятни условия през следващата година той неминуемо ще разшири ареала на разпространението си.

За решаване на проблема с цикадата *Metcalfa pruinosa* на територията на цялата страна е препоръчително прилагането на биологичния метод за контрол, тъй като той е специфичен спрямо нимфните стадии на вредителя и успешно редуцира популациите му.